

ONGANGSPROTOCOL

Voorwoord

Onze pedagogische visie (vanuit de Individualpsychologie) geeft ons opvoedingsvormen en normen. Binnen dit concept zijn welzijn, welbevinden en daaraan gekoppeld bemoediging kernpunten. Hier komen 4 uitgangspunten uit voort: Respect, Betrokkenheid, Verantwoordelijkheid en Vindingrijkheid.

Onze pedagogische werkwijze met de daaraan verbonden de werkvorm klassenvergadering heeft een sterk adaptief karakter m.b.t. het zich veilig voelen binnen de schoolgemeenschap. Dit zou een omgangsprotocol overbodig moeten maken. Toch hebben wij gemeend een omgangsprotocol op te stellen als handreiking naar leerlingen, leerkrachten en ouders die op enigerlei wijze met pestgedrag te maken krijgen. Ook is de visie van de inspectie in deze een sturend aspect geweest.

In een uitgebreid stuk is beschreven:

- Het onderscheid tussen plagen en pesten.
- Voorbeelden specifiek pestgedrag
- Partijen bij het pestprobleem
- Preventieve aanpak
- Curatieve aanpak
- Vertrouwenspersonen
- Adviezen voor ouders

Het aantal pestsituaties en de beschrijvingen hiervan worden bijgehouden tijdens de CPO gesprekken. Archivering vindt plaats onder bestandsnaam: incidentenregistratie betreffende het schooljaar (digitale IB map)

Het omgangsprotocol biedt houvast bij de omgang met en het reageren op pestgedrag voor alle geledingen binnen de school. Genoemd protocol sluit naadloos aan bij de pedagogische visie van de school. Voor leerkrachten staan er veel herkenningpunten in. Voor ouders is het een leidraad hoe te handelen als ouder van een gepest kind of pester. Coördinator voor het omgangsprotocol is de leerkracht die tevens vertrouwenspersoon binnen de school is. Leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het signaleren van pestgedrag en het adequaat reageren naar de diverse geledingen toe.

Het omgangsprotocol is zo praktisch mogelijk beschreven. Genoemde aanpak is hierdoor realistisch en haalbaar. (zie uitgebreide beschrijving)

Ondersteunende documenten bij het omgangsprotocol (uitgebreide beschrijving)

- ✓ Veiligheidsbeleid BMS
- ✓ Klachtenregeling BMS
- ✓ Procedure schorsing en verwijdering BMS
- ✓ Protocol vermoeden kindermishandeling
- ✓ Pedagogische visie (Individual psychologie)
- ✓ Klassenvergaderingen
- ✓ Drie regels zijn genoeg
- ✓ V.O.O. pest-test (groep 5-6-7-8)-computerversie
- ✓ Registratiesysteem Sociaal emotionele vorming 'Op school'.

Inleiding

Onze Individualpsychologische visie geeft ons opvoedingsvormen en waarden, die ons aanspreken en passen bij wat wij waardevol vinden. Deze waarden zijn de basisprincipes in de pedagogische- en didactische uitgangspunten en moeten dagelijks vorm krijgen in het handelen in de omgang naar kinderen. De leerkracht heeft als opvoeder een essentiële taak. Een kind kan zich alleen ontwikkelen in een omgeving waarin het zich veilig voelt.

Onmisbare accenten zijn hierbij:

- Structuur: Een heldere, open organisatie binnen de groep en de schoolsituatie.
- Duidelijkheid: Iedereen binnen onze schoolorganisatie weet wat er van hem/haar verwacht wordt.
- Discipline: We mogen elkaar aanspreken op gemaakte afspraken binnen alle niveaus van de school.

Het leven en werken in een groep en het zich daarvoor verantwoordelijk voelen is belangrijk. Op deze wijze leert het kind zich voor te bereiden op de maatschappij. Onze school hanteert een optimistische kijk naar kinderen. De kwaliteit van de school wordt bepaald door de zorg die het team heeft voor de leerling. Binnen ons pedagogisch concept zijn: veiligheid, welbevinden en daaraan gekoppeld bemoediging, kernpunten.

Hier komen 4 uitgangspunten uit voort:

Respect

We moeten op basis van gelijkwaardigheid met elkaar omgaan binnen onze school. Uitgangspunt is hierbij een democratische schoolgemeenschap. Onderling vertrouwen is hiertoe een belangrijke voorwaarde.

Betrokkenheid

Een mens wordt pas mens door zichzelf te ervaren in relatie met andere mensen. Leerlingen leren binnen de groep een bijdrage te leveren aan het welzijn van een ieder binnen de groep.

Verantwoordelijkheid

Kinderen moeten leren zich verantwoordelijk te voelen voor zichzelf en voor de groep door samen hun leefgemeenschap vorm te geven en daaraan zelf bij te dragen. Samen verantwoordelijk te zijn voor het groepslokaal, de schoolomgeving en samen in openheid alles bespreekbaar te maken in de kring, c.q. klassenvergadering.

Vindingrijkheid:

Het kind moet de vrijheid krijgen om op ontdekking te kunnen gaan in de steeds groter wordende leefwereld. Vindingrijkheid is hierbij een belangrijk aspect om op eigen wijze in relatie met anderen de wereld te kunnen verkennen en problemen, die zich kunnen voordoen, te leren oplossen. In deze uitgangspunten heeft wederkerigheid een centrale plaats. De punten gelden in de omgang voor alle geledingen binnen de school: leerlingen-ouders-leerkrachten-bestuur.

Het omgangsprotocol is geschreven vanuit bovenstaande visie voor de leerlingen, ouders en alle medewerkers van de school. Het geeft het beleid van de school weer t.a.v. pesten. Het is onderdeel van het schoolveiligheidsbeleid en als zodanig verbonden met andere onderdelen zoals het beleid t.a.v. schorsing en verwijdering van leerlingen en het beleid t.a.v. ongewenst gedrag (agressie, seksuele intimidatie en geweld). Het beschrijft wat we onder pesten verstaan, hoe pesten voorkomen kan worden en wat de aanpak is als er gepest wordt. Het hoofddoel van het protocol is het voorkomen en bestrijden van pesten door alle betrokkenen duidelijkheid te geven over ieders rol. Daarnaast heeft het een informatieve en verwijzende functie.

Plagen

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van een zelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die hen later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

Pesten

Op de Sint Thomasschool hanteren we de regel dat degene die het ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet meer. Degene die het ondergaat bepaalt dus of er sprake is van pesten.

BELEIDSSTUK: ONGANGSPROTOCOL

Wat voor de één een vorm van ongewenst gedrag is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter van bepaald gedrag. We spreken van pestgedrag als het regelmatig gebeurt, waardoor de leerling zich niet langer veilig voelt in de school of schoolomgeving. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen. De gepeste is niet meer in staat voor zichzelf op te komen en ondervindt duidelijk nadelige gevolgen.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Pesten kan allerlei vormen aannemen. Hieronder volgen 5 categorieën met voorbeelden van de genoemde soort.

- Verbaal

(bijv. schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, of n.a.v. een verkeerd antwoord in de klas, ongewenste sms'jes sturen, via mail of chatprogramma's opmerkingen verspreiden, het gebruiken van mobiele telefoons of websites met de bedoeling iemand zwart te maken door het verzenden van opmerkingen e.d.)

- Fysiek

(bijv. trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken; seksuele intimidatie)

- Intimidatie

(bijv. een leerling achterna blijven lopen of ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten, dwingen om bezit of geld af te geven of andere zaken mee naar school te nemen)

- Isolatie

(bijv. uitsluiten door een klasgenoot voortdurend duidelijk maken dat hij / zij niet gewenst is)

- Stelen of vernielen van bezittingen

(bijv. afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen)

Partijen bij het pestprobleem

Bij pesten zijn meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pester(s), de zwijgende middengroep, het personeel en de ouders. Om pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid.

De gepeste leerling

Elke leerling loopt het risico gepest te worden maar sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop die worden geuit. Kinderen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet.

Veel kinderen die gepest worden hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

De pester

Pestende leerlingen zijn vaak fysiek en /of verbaal de sterksten.

Pesters kunnen het zich permitteren zich agressief op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Ze lijken populair te zijn in een klas, maar dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Echte pesters zijn niet alleen agressief en fysiek sterker dan de rest van de klas, ze hebben ook weinig invoelend vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen. Een 'succesvolle' pester heeft niet geleerd zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op de langere termijn last van hun pestgedrag.

De zwijgende middengroep

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de actieve rol van pester. Sommigen behouden enige afstand en andere leerlingen doen, uit angst of uit berekening, mee. Dit zijn de zogenaamde 'meelopers'. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe neemt een leerling, of een klein groepje leerlingen, het voor het gepeste kind op.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor op de populariteit van de pester in kwestie mee te liften.

De leerkrachten

Pesten is een goed bewaard groepsgeheim: (bijna) iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan de juf, meester of ouder te vertellen. De leerkrachten weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. Openstaan voor signalen van pestgedrag is voor hen van essentieel belang.

De ouders

Wanneer kinderen worden gepest, durven ze in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen dat hen dit overkomt. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de leerkracht vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pester zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden. Ook zijn er ouders die moeilijker kunnen relativiseren en zelf onzeker zijn plaaggedrag ervaren als pestgedrag. Deze beleving kunnen ze ongemerkt aan hun kind doorgeven.

Preventieve aanpak

De leerkracht

De leerkracht speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking. De pedagogische visie van school is de basis voor een preventieve c.q. adaptieve aanpak. Leerkrachten zijn getraind in het omgaan en kijken naar kinderen vanuit de pedagogische visie. Kringgesprekken en klassenvergaderingen zijn een geëigend middel om problemen betreffende sociaal-emotionele problematiek aan de orde te stellen. De regels tijdens een klassenvergadering worden positief geformuleerd. Deze regels vallen onder de paraplu van het beleid "3 regels zijn genoeg".

Een deel uit dit beleidsstuk:

Wij willen voor iedereen die op een of andere wijze met de St. Thomasschool verbonden is een referentiekader van kapstokregels scheppen, waaraan alle regels gespiegeld kunnen worden. Concreet betekent dit dat alle regels die op de St. Thomasschool gelden, afgeleiden zijn van de drie kapstokregels:

- Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.
- De school is van binnen een wandelgebied, maar buiten hoeft dat natuurlijk niet.

Voor de klassenvergaderingen gelden o.a. de volgende omgangsregels:

- ✓ we luisteren naar elkaar
- ✓ we laten elkaar uitspreken
- ✓ we sluiten niemand buiten
- ✓ we lossen ruzies op door met elkaar te praten
- ✓ als we vertellen dat iemand gepest wordt, is dat geen klikken
- ✓ iedereen kan zichzelf zijn
- ✓ iedereen laat duidelijk blijken dat hij /zij iets niet wil
- ✓ als iemand duidelijk maakt dat hij / zij iets niet wil, stoppen we
- ✓ we houden ons aan de regels

De klas bespreekt wat plagen is en wat pesten en spreekt af dat degene die het ondergaat bepaalt of het om plagen of pesten gaat. En natuurlijk worden er ook consequenties cq. logische gevolgen afgesproken wanneer een klasgenoot zich niet aan de zelfopgelegde regels houdt.

De leerkracht

Het voorbeeldgedrag van de leerkracht in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar acceptatie van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken, waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel en schoolleiding duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

Het beleid

Het is belangrijk om het pestbeleid, een onderdeel van schoolveiligheidsbeleid, bij leerlingen, ouders en personeel bekend te maken.

Het pestbeleid is toegankelijk door er naar te verwijzen in de schoolgids. Het is onderdeel van de beleidscyclus van de school waardoor het regelmatig geëvalueerd en eventueel bijgesteld wordt. Het onderwerp pesten en het pestbeleid van de school is opgenomen in het scholingsaanbod voor het personeel als een onderdeel van hun deskundigheidsbevordering.

Curatieve aanpak

Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

Belangrijk is de gepeste serieus te nemen en een luisterend oor aan te bieden.

Neem duidelijk stelling tegen het pestgedrag en geef advies hoe te reageren op de pester (s).

Geef de gepeste een duidelijk perspectief dat het probleem serieus aangepakt wordt .

Mogelijke stappen zijn:

- Een gesprek organiseren tussen de pester (s) en de gepeste.
- Een klassenvergadering en andere activiteiten organiseren met als doel de veiligheid in de klas weer te herstellen door de zwijgende meerderheid te mobiliseren.
- Een gesprek met de gepeste en zijn/haar ouders.
- Een gesprek met de pester en ouders.
- Een gesprek tussen de ouders van de gepeste en van de pesters stimuleren.

Aanspreken van de leerling die pest

In een eerste gesprek wordt de pester geconfronteerd met de beschuldiging van pesten. De situatie wordt in kaart gebracht en hem / haar wordt duidelijk gemaakt dat hij /zij, ondanks de met elkaar gemaakte afspraken, toch geen veiligheid heeft geboden aan klasgenoten. De afspraken worden opnieuw onder de aandacht gebracht en eventueel vastgelegd.

Eventueel wordt een aantal nagesprekken gevoerd. De doelen hiervan zijn:

- Achter de mogelijke oorzaak van pesten proberen te komen.
- Het invoelend vermogen van de pester proberen te vergroten.

De groep

Deze groep bestaat uit:

- Leerlingen die mee pesten om er zelf beter van te worden.
- Leerlingen die mee pesten omdat ze bang zijn zelf gepest te worden.
- Leerlingen die niet mee pesten maar die niets doen om een einde te maken aan het pesten.
- Leerlingen die het voor het slachtoffer opnemen

Soms zetten daders slachtoffers of klasgenoten onder druk er met niemand over te praten. Deze zwijgende groep kan medeverantwoordelijk worden gemaakt bij het doen stoppen van het pesten door de leerlingen de macht te geven om met elkaar benoemde ongewenste omgangsvormen te signaleren en tegen te gaan.

Als je als leerkracht in de klas wilt praten over pesten, kan het raadzaam zijn om niet de actuele pestsituatie als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp erbovenuit te tillen m.b.v. spiegelverhalen.

Ideeën voor gesprekken c.q. 'lessen' kunnen gehaald worden uit de methode Kwink en uit de Soemo-mappen.

De leerkrachten

Alle leerkrachten moeten op de hoogte zijn van het fenomeen pesten. Zij moeten uitingen van gedrag zoals boven beschreven als pesten weten te interpreteren en er stelling tegen durven nemen. Tevens zijn zij verantwoordelijk voor alle leerlingen in het opvangen van signalen betreffende pestgedrag.

Leerkrachten en Coördinator Passend Onderwijs beschikken over onderwijsleermaterialen die individueel en op groepsniveau ondersteuning kunnen bieden bij een adaptieve- en curatieve aanpak van pestgedrag.

De ouders

De ouders van het gepeste en het pestende kind verdienen ook steun.

Belangrijk is de ouders die zich zorgen maken over het gedrag van hun kind serieus te nemen.

Zij moeten betrokken worden bij de aanpak van het pestgedrag zoals boven beschreven.

Ouders moeten op de hoogte gesteld worden van het schoolveiligheidsbeleid waar het pestbeleid een onderdeel van is. Dit kan via de schoolgids en de website van de school.

Ouders moeten informatie en advies krijgen over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

Instanties

Er zijn allerlei instanties die zich bezig houden met pesten en andere vormen van ongewenst gedrag, zowel in de vorm van voorlichting en preventie als in de vorm van hulpverlening.

De Sint Thomasschool heeft vertrouwenspersoon die op kan / kunnen treden en adviseren in situaties van ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, agressie, seksuele intimidatie en geweld.

De vertrouwenspersonen zijn:

-Sint Thomasschool

Astrid Jorna-van der Werf (Coördinator Passend Onderwijs)

-Inspectie van Onderwijs

Infogegevens (zie schoolgids)

Andere instanties die een adviserende / ondersteunende rol kunnen bieden afhankelijk van de problematiek:

- Het wijkteam (West)
- Bureau Jeugdzorg Friesland
- Het reizende koffertje

Bijlage signalen voor ouders

Informatie voor ouders van *gepeste* kinderen.

- *Wat kunnen signalen zijn van pesten?*

- ✓ Niet meer naar school willen.
- ✓ Niets meer over school vertellen.
- ✓ Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of niet meer bij anderen gevraagd worden.
- ✓ Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- ✓ Vaak dingen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- ✓ Vaak hoofdpijn of buikpijn hebben.
- ✓ Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- ✓ Niet willen gaan slapen; vaker wakker worden of nachtmerries hebben; bedplassen
- ✓ De verjaardag niet willen vieren.
- ✓ Niet buiten willen spelen.
- ✓ Niet alleen een boodschap durven doen.
- ✓ Niet meer naar een club willen/durven gaan.
- ✓ Bepaalde kleren niet meer aan willen.
- ✓ Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- ✓ Zelf blessures creëren om niet naar school te hoeven.

Wat ouders / verzorgers zelf kunnen doen:

- ✓ Neem uw kind serieus en zeg dat u met anderen gaat proberen het pesten te stoppen.
- ✓ Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- ✓ Praat erover met uw kind of vraag uw kind op te schrijven wat het heeft meegemaakt.
- ✓ Probeer uw kind uit te leggen waarom kinderen pesten.
- ✓ Samen praten over pesten kan ook via een boek of een film over het onderwerp.
- ✓ Vertel dat volwassenen vaak niets doen, omdat ze niet zien dat er gepest wordt of omdat ze niet weten hoe het probleem moet worden opgelost.
- ✓ Waarschuw uw kind dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op wordt gelet. Pesten is soms een gewoonte geworden, die moeilijk af te leren is.

BELEIDSSTUK: OMGANGSPROTOCOL

- ✓ Houd het onderwerp bespreekbaar, informeer regelmatig hoe het gaat.
- ✓ Als u er van uw kind met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef achtergrondinformatie en maak duidelijk dat de school het zorgvuldig zal aanpakken. Voordat u dit belooft, is het raadzaam te vragen wat de school doet.
- ✓ Beloon uw kind en help het zijn / haar zelfrespect terug te krijgen.
- ✓ Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team) sport.
- ✓ Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind. Doe dat niet met een negatieve insteek, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: " Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?"
- ✓ Houd regelmatig en intensief contact met de leerkracht van uw kind.
- ✓ Als uw kind echt lijdt onder het pesten en dat ten koste gaat van het zelfvertrouwen, kan hulp van een deskundige nodig zijn. Dit kan individueel of mogelijk in een sociale vaardigheidstraining.
- ✓ Houd het niet stil, maar onderneem actie (!) door naar de juiste personen binnen de schoolorganisatie te gaan.

Informatie voor ouders van *pestende* kinderen

- ✓ Neem het probleem serieus.
- ✓ Raak niet in paniek: elk kind loopt de kans een pester te worden.
- ✓ Probeer achter de mogelijke oorzaak van pesten te komen.
- ✓ Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- ✓ Besteed aandacht aan uw kind.
- ✓ Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind. Geef adviezen over andere manieren om met elkaar om te gaan.
- ✓ Houd regelmatig en intensief contact met de leerkracht van uw kind.
- ✓ Ook zijn er mogelijkheden om uw kind aan een sociale vaardigheidstraining te laten meedoen.

